

Ramana Maharshi

Imortalitate conștientă

Convorbiri înregistrate de
PAUL BRUNTON ȘI
MUNAGALA VENKATARAMIAH

Traducere din limba engleză:
VIORICA WEISSMAN

EDITURA HERALD
București

Cuprins

Prefață la cea de-a patra ediție	5
Prefață la prima ediție	14
1. Dincolo de yoga	16
2. Lacunele religiei	26
3. Religia: sens și semnificație	27
4. Înțelesul misticismului	32
5. Filosofia: sens și semnificație	74
6. Intelectul	79
7. Caracteristicile disciplinei filosofice	80
8. Filosofia senzațiilor și a percepției	85
9. Iluzia spațiu-timp și iluzia externalității	86
10. Doctrina mentalismului	88
11. Iluzia experienței lumii	93
12. Iluzia experienței-eu	102
13. Avashtatraya	122
14. Aspectul suprem ca adevăr	137
15. Filosofie practică	148
16. Condiția înțeleptului, ca ideal	169
17. Doctrina noncauzalității	194
18. Minte	197
19. Starea supremă ca realitate	210
20. Nevoia de ultramisticism	229
21. Gânditori orientali și occidentali	240
Glosar	251

Prefață la cea de-a patra ediție

Titlul *Imortalitate conștientă* își are originea într-o frază dintr-un caiet de însemnări al lui Paul Brunton, pe care fiul acestuia, Kenneth Hurst, l-a oferit Ashramului în anul 1983¹. Ashramul a decis publicarea imediată a manuscrisului și, până la sfârșitul vizitei lui Hurst, a reușit să îi ofere acestuia primul exemplar al acestei prime ediții. Sub presiunea timpului, lucrarea a fost publicată în grabă, motiv care explică strecurarea unor erori de tipar. O a doua ediție, îmbunătățită și îmbogățită cu material suplimentar dintr-o altă sursă, a fost publicată câțiva ani mai târziu². În 1996 a fost publicată o a treia ediție, axată mai degrabă pe aranjarea materialului în funcție de tematici decât pe respectarea ordinii paginilor manuscrisului original. Din diverse motive, s-a decis ca *Imortalitate conștientă* să nu mai fie republicată.

S-a afirmat că manuscrisul original s-ar fi pierdut la tipografie, în Bangalore, în timpul publicării primei ediții. Dar, în acele zile de dinaintea apariției mașinilor de fotocopiat, un adept al lui Ramana a reușit să dactilografieze în întregime manuscrisul înainte ca acesta să fie trimis la Bangalore, iar această copie dac-

---

¹ Cu ocazia unei vizite a acestuia în India, la sfârșitul anului 1983, care a durat aproximativ două luni. (*N. tr.*)

² A doua ediție a fost publicată în anul 1986. (*N. tr.*)

---

tilografiată a constituit baza atât a celei de-a treia ediții, complet revizuită, cât și a celei a patra ediții, cu desăvârșire nouă.

Este regretabil că manuscrisul original s-a pierdut, deoarece ne-am fi putut lămuri cu privire la ceea ce a fost omis din acest caiet. Unele capitole sunt destul de scurte și abrupte, cu pagini lipsă, iar o parte dintre capitolele originale lipsesc cu desăvârșire. S-a spus că însuși Kenneth Hurst ar fi eliminat mai multe pasaje în care se vorbea despre Brunton.

Manuscrisul original fiind pierdut, nu putem confirma cu certitudine acuratețea concordanței dintre subtitlul copiei dactilografiate și titlul original din caietul de însemnări. În copia dactilografiată este scris: *Comentarii nepublicate ale lui Sri Ramana Maharshi (Un manuscris înregistrat parțial de Paul Brunton Ph.D. și, parțial, de Munagala S. Venkataramiah).*

Întrucât caietul de notițe al lui Brunton reprezintă un document istoric, s-a luat hotărârea ca de această dată manuscrisul să fie retipărit respectându-se cât de fidel posibil stilul și formatul originale. În consecință, redactarea a fost minimală. De pildă, exprimările cu stil sau structură ambigue nu au fost stilizate atâta vreme cât sensul lor este clar. Frazele care în original sunt criptice sau din care lipsește gramatica de bază au fost puțin stilizate, pentru a dobândi claritate. Am păstrat aproape toate schimburile de cuvinte și observațiile care fuseseră omise în edițiile anterioare.

Brunton nu intenționase să publice acest caiet în forma sa originală și este evident că multe dintre însemnări au fost scrise în grabă. O ipoteză plauzibilă ar fi aceea că Brunton compila citate din Bhagavan cu scopul de a le publica ulterior, într-o viitoare carte; acest proiect – presupunând că a existat cu adevărat – a fost abandonat. Faptul că acest caiet a fost găsit mai târziu, printre hârtiile lui Brunton, după moartea sa, în anul 1981, dovedește cât

---

---

de mult îl prețuia autorul său, îndeosebi prin prisma existenței sale peripatetice.

Cu excepția a trei citate din 1938, caietul conține consemnarea conversațiilor purtate între ianuarie 1935 și mai 1937, în timpul celei de-a doua vizite a lui Paul Brunton la Ashram. În toată această perioadă, Munagala S. Venkataramiah obișnuia să noteze într-un registru voluminos conversațiile pe care Bhagavan le purta cu adepții săi ori cu vizitatorii. Aceste conversații aveau loc, de regulă, în Sala Veche. Acest compendiu de dialoguri, scris de mână, a fost publicat ulterior cu titlul *Talks with Sri Ramana Maharshi*. De asemenea, Venkataramiah a slujit drept interpret principal din tamilă în engleză atât în perioada vizitelor lui Brunton din 1935–1937, cât și în timpul vizitei din 1939.

În procesul pregătirii ediției de față a fost analizat caietul de însemnări al lui Brunton și s-a descoperit că aproape 62 de procente din conținutul acestuia corespund cu dialogurile consemnate în *Talks with Ramana Maharshi*. Restul de 38 de procente din manuscrisul lui Brunton nu au putut fi asociate cu materialul din *Talks*. Din cele 62 de procente din însemnările lui Brunton care își află corespondența în *Talks*, 67% din text concordă cuvânt cu cuvânt cu textul acestui volum, iar restul de 33% redau, într-o manieră diferită, aceleași întâmplări sau conversații. Când s-a făcut comparația cu unicul registru scris de mână care a supraviețuit, cel al lui Venkataramiah, care conține de la Convorbirea 189 până la Convorbirea 336, s-a descoperit că însemnările lui Brunton respectă conținutul scrisului de mână din acest registru. Pe alocuri, textul diferă ușor de prima ediție a cărții *Talks*, compilată de Alan Chadwick și publicată în 1955.

Luând în considerare elementele menționate, se pune problema paternității: cine a fost inițial principalul autor al dialogurilor din

---

volumul *Imortalitate conștientă*? O primă ipoteză ar fi aceea că Brunton a împrumutat masiv direct din registrele lui Venkataramiah. Din câte se știe, registrele erau păstrate în Sala Veche, iar adepții aveau acces liber la ele. Totuși această ipoteză nu furnizează nicio explicație referitoare la restul de 38% din însemnările lui Brunton, care nu pot fi atribuite materialului conținut în *Talks*, al lui Venkataramiah, și nici cu privire la discrepanțele care se fac remarcate în consemnarea aceleiași conversații de către fiecare dintre cei doi. Brunton a fost jurnalist, un intelectual cu un spirit pătrunzător și un scriitor de notițe înveterat. Dacă Brunton a fost de față la mare parte dintre conversații, de ce să fi reprodus materialul din registre? Brunton notase personal dialogurile care se desfășurau în Sala Veche, înainte ca *Sarvadhikari* (administratorul Ashramului) să îi interzică această practică. Acesta ar putea fi motivul pentru care Brunton a recurs la copierea masivă din registrele-manuscris. De asemenea, este posibil ca, dat fiind că Brunton frecventa regulat Sala Veche, Venkataramiah să fi luat notițe cu răspunsurile lui Bhagavan la întrebările puse de Brunton însuși, fără să mai menționeze participarea directă a lui Brunton – presupunând că acesta ar fi fost un lucru obișnuit.

În această privință, se poate presupune că, începând cu a doua sa vizită, Brunton a colaborat îndeaproape cu Venkataramiah. Acest lucru nu ar fi surprinzător, pentru că la vremea aceea Venkataramiah era interpretul principal și este posibil ca Brunton să fi avut întrevederi frecvente cu acesta. Atât preocuparea lor comună de a lua notițe, cât și venerația lor pentru cuvintele lui Sri Bhagavan trebuie să fi condus la o atracție reciprocă între cei doi. Amândoi erau persoane extrem de inteligente și devotate, a căror aspirație spirituală comună este posibil să fi produs legături strânse între sufletele lor înrudite. Venkataramiah a fost un cărturar înzes-

trat și înăscut, care probabil că a descoperit în Brunton – a cărui carte *A Search in Secret India*, apărută în 1934, se bucurase de succes pe plan mondial – un intelect strălucit și un caracter prietenos. Se poate și ca cei doi să-și fi împărtășit însemnările, dar aceasta nu este decât o presupunere bazată pe informațiile disponibile, dar limitate.

De asemenea, când două persoane diferite consemnează același dialog purtat de Bhagavan cu un interlocutor oarecare, pare destul de ciudat ca însemnările celor doi să difere semnificativ. Totuși este interesant de observat cum anume diferă acestea.

Analizând câteva exemple, putem observa decalajul dintre relatările lor în cazuri în care ambii au fost de față la aceeași sesiune de întrebări și răspunsuri. Să analizăm, de pildă, înregistrarea referitoare la *maya* și *Vedanta*, din 29 noiembrie 1936, care apare în Convorbirea 288 din volumul *Talks*. Consemnarea aceleiași dialog de către Brunton (reprodusă la pagina 101 a acestei ediții) vădește o documentare prescurtată și, se pare, grăbită a episodului, comparativ cu a lui Venkataramiah, mult mai detaliată și mai coerentă.

Un alt exemplu este Convorbirea 202 (reprodusă la pagina 42 a acestei ediții), în care ansamblul întrebare-răspuns înregistrat de Venkataramiah pare mai degrabă o sinteză, în comparație cu același dialog consemnat de Brunton. O explicație a acestei deosebiri este aceea că, în timp ce Venkataramiah se considera un fel de secretar particular și un interpret mai degrabă decât un autor, fiind preocupat doar de acuratețea documentării, Brunton lua notițe ale convorbirilor pentru propria înțelegere, cu obiectivul de a le încorpora, într-o formă mai rafinată, într-o viitoare carte pe care intenționa să o scrie.

După analizarea concordanțelor dintre *Conscious Immortality* și *Talks with Sri Ramana Maharshi*, am remarcat existența câtorva perioade în care citatele sunt identice, iar similaritățile, mai numeroase. Aceste intervale sunt: începutul lunilor ianuarie și februarie ale anului 1935, cu 55 de citate, când Brunton probabil că nu fusese la Ashram; lunile iunie-noiembrie ale anului 1936, cu 177 de citate; și februarie și aprilie 1937, cu 40 de citate. După aprilie 1937 mai apar doar trei extrase asociate cu volumul *Talks*. Este vorba de două citate care datează din luna februarie a anului 1938 și de încă unul, din mai 1938, care este și ultimul din manuscris.

Dintr-o analiză detaliată a concordanței temporale între cărțile *Talks* și *Conscious Immortality* s-a putut observa că Brunton a copiat câteva întrebări și răspunsuri din perioade în care nu a fost prezent fizic la Tiruvannamalai, în timpul convorbirilor respective cu Bhagavan. Numărul total al citatelor asociate direct sau indirect cu voumul *Talks* este estimat la 440. (În acest calcul intră și pasajele care au fost reluate identic, în diverse capitole.)

Din informațiile pe care le-am strâns, Brunton și-a început a doua vizită la Ashram spre sfârșitul anului 1935, însă nu a stat acolo continuu. În vara anului 1936 a plecat în Himalaya, iar de la sfârșitului anului 1936 îl regăsim ca oaspete frecvent al Maharajahului de Mysore și al familiei acestuia. În iarna dintre anii 1937 și 1938 s-a întors în Europa, iar în ianuarie 1939 a revenit în India, pentru o nouă ședere la Ashram. Aceasta a fost întreruptă brusc, după doar trei săptămâni, iar după aceea Brunton a petrecut o perioadă considerabilă de timp la Mysore, până după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. După această scurtă vizită, nu l-a mai revăzut niciodată pe Bhagavan în persoană. După *mahasamadhi* a lui Bhagavan, survenită în

---

---

aprilie 1950, Brunton a mai făcut o vizită de câteva zile la Ashram, în octombrie 1952, iar după aceea nu a mai revenit niciodată.

Pe scurt, niciuna dintre fațetele unei argumentări riguroase nu ne dezvăluie și nu ne conduce la o concluzie fermă în ceea ce privește controversele legate de paternitatea literară. Este foarte adevărat că peste 60% din conținutul manuscrisului lui Brunton se regăsește în materialul volumului *Talks with Sri Ramana Maharshi*. Dacă respectivul conținut a fost scris de Brunton sau doar copiat din registrele lui Venkataramiah, acesta este un aspect ce ține de sfera incertitudinii. Înregistrarea este autentică și ambii și-au pus amprenta asupra manuscrisului.

Nu trebuie să uităm că, încă de la începuturile carierei sale publice, din perioada în care trăia în Peștera Virupaksha, învățăturile lui Bhagavan nu au suferit niciun fel de evoluție sau schimbare ulterioară. Dar este posibil să existe aparente variații în învățăturile sale, acestea fiind determinate de nivelul de înțelegere al interlocutorului său ori de tematica spirituală abordată, deoarece Bhagavan obișnuia să răspundă potrivit limbajului persoanei respective: aceasta putea fi, de pildă, un *advaitin* sau un *bhakta*, din zona tamilă, ori un om simplu. Cu toate acestea, conținutul răspunsurilor sale, esența, nu cunoaște oscilații. În acest sens, în privința mesajului și a recomandărilor consistente și repetitive ale lui Bhagavan, cronologia este irelevantă.

Chiar dacă Brunton a reprodus majoritatea materialului din registrele-manuscris liber accesibile, ținute voluntar de Venkataramiah, valoarea caietului lui Brunton constă în aranjamentul tematic și în prezentarea originală a dialogului. Capitolele de început ale manuscrisului lui Brunton au o tonalitate veementă, o consistență și o hotărâre unice, în vreme ce părțile

---

ulterioare au un centru de interes mai cuprinzător, încorporând o tonalitate de stil și de conținut mai largă.

Brunton prezintă materialul comun într-o manieră sofisticată, centralizată, care poate fi apreciată de către orice persoană interesată de gândirea creativă sau de filosofia mai elevată. Cât despre restul însemnărilor lui Brunton, ele reprezintă un conținut unic, care nu poate fi găsit nicăieri altundeva. Pentru adepți, acesta este un motiv suficient pentru a publica o nouă ediție.

Din manuscrisul original lipsesc următoarele pagini: 11 și 12 (adică sfârșitul capitolului 2 și începutul capitolului 3); 128 și 129 (adică o parte din capitolul 17) și 194, 195, 196, 197 (adică sfârșitul capitolului 22 – „Gânditori orientali și occidentali” – și capitolul 23 în întregime). În manuscrisul original capitolele 8 și 9 nu există, iar capitolul 23, intitulat „Școli de gândire orientale și occidentale”, lipsește.

În această nouă ediție am omis numerele de capitole inițiale 8, 9 și 23 și am renumerotat capitolele.

De asemenea, din considerente de continuitate, am inversat ordinea capitolelor: 20 – „Nevoia de ultramisticism” – și 21 – „Gânditori orientali și occidentali”, cu note amestecate, despre diverși învățători.

În lucrarea de față, am marcat pasajele care se regăsesc identic în *Talks with Sri Ramana Maharshi* sau care conțin suficiente idei destul de asemănătoare încât să indice că se referă, probabil, la aceeași conversație, specificând numărul convorbirii corespondente din *Talks*. Brian Alle, de la New York Ashram, a fost cel care a întreprins un studiu meticolos al celor două scrieri, cu acest scop.

Caietul cu însemnări al lui Brunton cuprinde o comoară de instrucțiuni și învățături ale lui Bhagavan, iar Ashramul este de părere că adepții lui Bhagavan pot beneficia din plin de pe urma acestei noi ediții.

V.S. Ramanan,
Președinte
Sri Ramanasramam

Dincolo de yoga

Miracole? Minuni? Clarviziuni? Claraudiție? Ce sunt acestea oare? Miracolul suprem este realizarea Sinelui. Toate celelalte sunt deviații, distrageri. Omul ajuns la realizare se situează deasupra tuturor acestor lucruri. Leadbeater¹ descrie sute de vieți anterioare vizualizate prin clarviziune. La ce slujește aceasta oare? Îi ajută pe el sau pe alții să cunoască Sinele? Ce altceva sunt acele vieți decât nașteri ale trupului? Adevărata naștere e în Sine. În acest moment ai putea fi (astral) în Anglia, dar la ce ți-ar folosi? Nu vei fi nici măcar cu o iotă mai aproape de realizare.

Viziunile sau sunetele care se pot manifesta în timpul meditației trebuie privite ca distrageri sau tentații. Aspirantul nu trebuie să se lase indus în eroare sau sedus de asemenea fenomene.

Întrebare: *Apariția viziunilor sau perceperea sunetelor mistice se petrece după ce mintea în stare concentrată a devenit liniștită și a fost golită de conținut sau aceste lucruri sunt posibile și înainte?*

Răspuns: Aceste fenomene se pot produce atât înainte, cât și după aceea. Important este să le ignori și, în continuare, să acorzi atenție numai Sinelui.

---

¹ Charles Leadbeater (1854-1934), autor de literatură ocultă și membru marcant al Societății Teosofice, cunoscut pentru abilitățile sale de clarvăzător. (N. a.)

Atitudinea lui Maharshi față de discipolii săi în privința viziunilor suprasenzoriale este invariabilă. Chiar și atunci când discipolii vin la el și îi relatează viziuni în care chipul lui transfigurat li s-a înfățișat într-o lumină strălucitoare, Maharshi îi sfătuiește să pună deoparte tot ce înseamnă „formă” și să nu uite că ce văd ei în felul acesta este trecător – are un început, așa că trebuie să aibă un sfârșit – și că ei trebuie să caute percepția intuitivă a Sinelui.

Mintea este adevăratul *kundalini* (forță vitală). Reprezentarea *kundalini*-ului în formă de șarpe este menționată pentru a veni în sprijinul minților mai puțin pătrunzătoare. Formele de reprezentare ale *cakrelor* sunt, de asemenea, iluzorii.

La ce ar sluji *siddhi* (puterile supranaturale)? Să presupunem că ai cultiva toate aceste puteri miraculoase. Când dorești ceva, încerci să-ți împlinești dorința; iar când o nouă dorință va apărea, îți vei irosi energia și atenția în noua direcție. Rezultatul nu constă oare doar în neliniște pentru mintea deja agitată? Dacă fericirea constituie scopul și ținta ta adevărată, în cele din urmă va trebui să te sustragi diversivării reprezentate de *siddhi* și să încerci să te găsești pe tine însuși, investigând cine este cel care își dorește fericirea.

Î.: *De ce pacea pe care o resimt în prezența dumneavoastră nu dăinuie și după ce plec?*

R.: Aceste străfulgerări nu sunt decât semne ale revelației trainice a Sinelui. [Convorbirea 293]

Pacea aceea este natura ta adevărată. Ideile contrare nu sunt decât suprapunerii. Aceasta este adevărata yoga. Poți afirma totuși că pacea se poate dobândi prin practică. În realitate, prin practică se abandonează noțiunile eronate.

Adesea, oamenii înțeleg în mod eronat *samadhi* [absorbția]. Bhagavan a spus povestea yoghinului care petrecuse sute de ani în stare de transă, pe malul Gangelui, iar la trezire primul său gând s-a îndreptat către apa de băut pe care o ceruse înainte de intrarea în transă. Gândurile l-au dominat din nou. Transa nu i-a slujit la nimic.

Maharshi a afirmat că adevărata realizare constă în a fi DEPLIN CONȘTIENT, a rămâne lucid și conștient de mediul înconjurător și de oamenii din jur și a te mișca și acționa în mijlocul acestora, însă fără a-ți contopi conștiința cu mediul ambiant. Menține-ți conștiința interioară, independentă și de sine stătătoare a ACESTUIA¹. Acesta este apogeul, nu șederea în transă, care doar oprește mintea pentru un timp. Mintea trebuie anihilată cu desăvârșire, nu doar suspendată temporar.

Omul urmează cursul *samskarelor* sale. Atunci când este instruit că el este Sinele, învățătura primită îi afectează mintea, iar imaginația sa își dă frâu liber. Experiențele sale oculte vor fi o reflexie a concepției sale cu privire la starea „Eu sunt Sinele”. Însă, dacă el este deplin matur și apt să asimileze această învățătură, iar mintea sa este pe punctul de a se cufunda în Inimă, știința transmisă lucrează instantaneu, iar omul realizează Sinele. Altminteri, există luptă, încordare.

Viziunile dau farmec meditației, nu fac nimic mai mult.
[Convorbirea 400]

Unui om care povestea că fusese la Mathura² și că acolo avusesese o viziune în care i se înfățișase Krishna, Maharshi i-a spus: „Vizionarul, ceea ce e văzut și actul vederii au fost toate una, toate

---

¹ Sinele. (N. tr.)

² Oraș din nordul Indiei, în statul Uttar Pradesh. Conform scripturilor hinduse, este locul de naștere al lui Krishna. (N. tr.)

în tine. Nimeni altcineva în afară de tine nu a văzut acest lucru. A fost imaginația ta. Dar și faptul că l-ai văzut într-adevăr pe Krishna este adevărat”.

Ocultismul și alte lucruri asemănătoare sunt căi indirecte către același țel. Adepții acestora vor accede în cele din urmă la Sine. Însă liderii lor spirituali nu îi învață meditația asupra Sinelui.

În acest sens, în nordul Indiei există o școală în care se cultivă perceperea sunetelor subtile și vizualizarea „luminilor”. Meditația asupra Sinelui este atât calea directă și justă de realizare, cât și cea mai rapidă. *Upanișadele* afirmă: „Cel care nu vede, nu aude, nu gândește, acela este «Infinitul»”. Și totuși învățăturile acestei școli își propun instruirea discipolilor în metode de percepere a sunetelor subtile, oricât de înălțătoare ar fi; este un caz similar cu al celor ce meditează asupra sunetului *Aum*. Toți aceștia meditează cu scopul de a auzi ceva, în vreme ce Infinitul nu e audibil. La fel stau lucrurile cu acele grupări oculte ale căror adepți cultivă viziunile extrasenzoriale, clarviziunea, meditează asupra centrilor *cakra* și așa mai departe. Eforturile lor se concentrează asupra vizualizării formelor, în vreme ce Realitatea nu poate fi vizualizată.

Prin *vichara* (investigarea sinelui) nu se urmărește vizualizarea sau auzirea Realului, ci realizarea Lui. Școala de meditație asupra sunetului reprezintă o cale indirectă; adepții acesteia se îndreaptă către același țel, dar rătăcesc încolo și înapoi pentru a-l atinge; meditația asupra Sinelui este calea directă, justă, concisă, care nu se preocupă de alte planuri sau grade.